

Tantárgy neve: Gyógynövényismeret (MTBT 7011)	Kreditértéke: 4
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere” (kredit%)	
A tanóra típusa és óraszám: 28 óra előadás és 14 óra gyakorlat az adott félévben Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők: üzemlátogatás (Herbária Zrt), terepi fajismereti bemutatók a gyakorlatokon	
A számonkérés módja: Kollokvium Az ismeretellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok:	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 5. félév	
Előtanulmányi feltételek: -	
Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása	
<i>A tantárgy oktatásának általános célja:</i> Áttekintő ismeretek nyújtása a drog és hatóanyag ismeret valamint a hazai gyógynövénygyűjtés, - felvásárlás és - termesztés rendszerének témakörében. Részletesen tárgyalásra kerülnek a legfontosabb gyógynövény feldolgozási és felhasználási valamint minősítési módok. Az előadások tartalma 1. A nemzetközi és magyar gyógynövényismeret története 2. A drog fogalma, elnevezése, a drogok csoportosítása 3. A hatóanyag fogalma, funkcióik a növényvilágban. 4. A hatóanyagok klasszikus csoportosítása és jellemzésük 5. A hatóanyagok biogenetikai csoportosítása. 6. Környezeti tényezők hatása a hatóanyag felhalmozódására a növényi drogokban. 7. A vadon termő gyógynövények jelentősége, gyűjtésük és felvásárlásuk rendszere. 8. A szakszerű gyűjtés feltételeinek részletezése 9. Gyógynövények termesztésbe vonása, nemesítés és fajtahasználat 10. A gyógynövény feldolgozás módjai: Szárítás, szárítási módok és eszközök, a szárítás fizikai jellemzése és következményei 11. A gyógynövény feldolgozás módjai: Illóolaj kinyerés módjai, eszközei 12. A hatályos Magyar Gyógyszerkönyv felépítésének és használatának megismerése 13. A drogminősítés általános szempontjai: A drogok minőségi követelményei, vizsgálatuk (makroszkópos, mikroszkópos, kémiai stb.) és az illóolajok minősítése 14. A gyógynövények felhasználása: népi gyógyászat, Galénusi készítmények, aromaterápia, homeopátia, fitoterápia. <i>A gyakorlat általános célja:</i> A fokozottan védett, védett és veszélyeztetett, valamint a vadon gyűjthető és a fontosabb termesztett gyógynövényfajok részletes tárgyalása és bemutatása képek és herbáriumok segítségével. A gyakorlatok ismertetik botanikájukat, élőhelyüket, drogjaikat, hatóanyagaikat és farmakológiai hatásukat. A fajok gyűjtési időpont szerint rendezve kerülnek tárgyalásra. A gyakorlatok tartalma 1. Rendszerezett gyógynövény fajismeret. Növényrendszertani és morfológiai alapfogalmak átismétlése. Harasztok, nyitvatermők és zárvatermők törzsének áttekintése.	

2. A gyógynövények veszélyeztetettségét előidéző tényezők. A vadon termő gyógynövények védelme. „In situ” és „ex situ” védelem. Védettségi kategóriák. Génbanki megőrzés
3. Fokozottan védett gyógynövényfajok I.
4. Fokozottan védett gyógynövényfajok II.
5. Fontosabb védett gyógynövényfajok I.
6. Fontosabb védett gyógynövényfajok II.
7. Vadon termő gyógynövények I. (tavasszal gyűjthető fajok)
8. Vadon termő gyógynövények II. (nyár elején gyűjthető fajok)
9. Vadon termő gyógynövények III. (nyár elején, közepén gyűjthető fajok)
10. Vadon termő gyógynövények IV. (nyár végén gyűjthető fajok)
11. Vadon termő gyógynövények V. (ősszel gyűjthető fajok)
12. Fontosabb termesztett gyógynövények
13. Hazánkban drognak nem minősülő, hivatalosan nem termesztendő gyógynövények és drogjaik
14. Híres, ismert emberek a fitoterápia népszerűsítésében. (pl. Maria Treben)

A 2-5 legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező:

Bernáth Jenő-Németh Éva (2007): Gyógy- és fűszernövények gyűjtése termesztése és felhasználása Mezőgazda Kiadó. Bp. ISBN: 9789632866253

Banai Valéria (2005): Gyógynövény és drogismeret, Műszaki Könyvkiadó Bp.
ISBN: 9789631619034

Ajánlott:

Bernáth Jenő et al. (2000): Gyógy- és aromanövények, Mezőgazda Kiadó. Bp.
ISBN: 9639239968

Szendrei Kálmán, Csupor Dezső (2012)- Gyógynövénytár: Útmutató a korszerű gyógynövény-alkalmazáshoz. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest.
ISBN: 9789632263786

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

a) tudása

- Ismeri a természetvédelmi, környezetvédelmi alapfogalmakat, az ezekkel kapcsolatos főbb adatokat és összefüggéseket, a releváns szereplőket, funkciókat és folyamatokat.
- Tájékozott a környezet- és természetvédelem aktuális kérdéseiben.
- Alaposan ismeri a szakterület szakmai szókincsét.

b) képességei

- Képes szakterülete tudásanyagának összegző értékelésére, azok szóbeli és írásos közvetítésére szakmai közönség számára is.

c) attitűdje:

- Vállalja és hitelesen képviseli a természetvédelem társadalmi szerepét a gyógynövényismeretben is
- Befogadó mások véleménye, az ágazati, regionális, nemzeti és nemzetközi értékek iránt (ide értve a társadalmi, szociális és ökológiai, fenntarthatósági szempontokat is).
- Környezettudatos szemlélettel rendelkezik.

d) autonómiája és felelőssége:

- Felelősséget vállal hazánk természeti örökségének megőrzéséért és védelméért, a fenntarthatóság szemléletének a mindennapokban történő megjelenítéséért, és a vidéki térségek felemelkedéséért,

hazánk Alaptörvényének szellemiségével összhangban. - Kialakított szakmai véleményét előre ismert döntési helyzetekben önállóan képviseli.
Tantárgy felelőse (név, beosztás, tud. fokozat): Dr. Kovács Szilvia Ph.D, tanársegéd
Tantárgy oktatásába bevont oktató(k), ha van(nak) (név, beosztás, tud. fokozat):
Évközi ellenőrzés módja (pl. 1 db évközi zárthelyi dolgozat):
fajfelismeréssel egybekötött gyakorlati beszámolók, (3-4 db)
Számonkérés módszereinek részletei (pl. szóbeli, írásbeli, szóbeli és írásbeli, gyakorlati jegy, megajánlott jegy, stb.):
írásbeli beszámolók → megajánlott jegy
Az aláírás megszerzésének feltételei (pl. jegyzőkönyv, tanulmány, tervezési feladat
a beszámolók sikeres megírása, TVSZ szerinti hiányzási feltételeknek való megfelelés, részvétel az üzemlátogatáson
Vizsgakérdések, tételsor:
1. A nemzetközi és magyar gyógynövényismeret története 2. A drog fogalma, elnevezése, a drogok csoportosítása 3. A hatóanyag fogalma, funkcióik a növényvilágban (általános bemutatás). 4. A hatóanyagok klasszikus és biogenetikai csoportosítása és <u>rövid</u> jellemzésük 5. Alkaloidok és glikozidok jellemzése, előfordulásuk a gyógynövényekben 6. Egyéb hatóanyagok jellemzése, előfordulásuk a gyógynövényekben 7. Környezeti tényezők hatása a hatóanyag felhalmozódására a növényi drogokban. 8. A vadon termő gyógynövények jelentősége, gyűjtésük és felvásárlásuk rendszere. 9. A szakszerű gyűjtés feltételeinek részletezése 10. A gyógynövények veszélyeztetettségét előidéző tényezők. A vadon termő gyógynövények védelme. „In situ” és „ex situ” védelem. Védeltségi kategóriák. Génbanki megőrzés 11. Gyógynövények termesztésbe vonása 12. Nemesítés és fajtahasználat 13. Szárítás fogalma, nedvességformák, szárítási módok és eszközök 14. A szárítás fizikai jellemzése és következményei 15. Illóolaj fogalma, jellemzése, illóolajok kinyerése, minősítése 16. A hatályos Magyar Gyógyszerkönyv felépítésének és használatának megismerése 17. A drogminősítés általános szempontjai: A drogok minőségi követelményei, vizsgálatuk (makroszkópos, mikroszkópos, kémiai stb.) 18. A gyógynövények felhasználása: népi gyógyászat, Galénusi készítmények, aromaterápia, homeopátia, fitoterápia. 19. Hazánkban drognak nem minősülő, hivatalosan nem termesztendő gyógynövények és drogjaik 20. Magyarország fokozottan védett gyógynövényfajai. A fontosabb fajok bemutatása és kezelésükre vonatkozó szabályok 21. Magyarország védett gyógynövényfajainak bemutatása. A fontosabb fajok bemutatása és kezelésükre vonatkozó szabályok 22. Tavasszal gyűjthető gyógynövények (fontosabb fajok) 23. Nyáron gyűjthető gyógynövények (fontosabb fajok) 24. Ősszel gyűjthető gyógynövények (fontosabb fajok) 25. Fontosabb gyökérdrogokat adó fajok bemutatása 26. Fontosabb herbadrogokat adó fajok bemutatása 27. Fontosabb virág drogokat adó fajok bemutatása 28. Fontosabb termés drogokat adó fajok bemutatása